

Jean Leclercq, *Miłość nauki a pragnienie Boga*, tłum. S.M. Borkowska, Kraków–Tyniec: Wydawnictwo Benedyktynów 1997, s. 385 (Źródła monastyczne, t. 14).

Benedyktyn Jean Leclercq (†1993) z opactwa w Clerveaux wpisał się we współczesną teologię i kulturę jako wyjątkowy ekspert w dziedzinie monastycyzmu zachodniego, jako jego historyk, teolog, mistrz duchowy i propagator. Okresem historycznym, który stanowił uprzywilejowane pole jego poszukiwań, było średniowiecze. Nie można dzisiaj podejmować dzisiaj zagadnień związanych z monastycyzmem zachodnim i kulturą średniowiecza bez sięgnięcia do wyników badań i wielu odkryć dokonanych przez Leclercq'a w czasie jego wędrówek po europejskich klasztorach

i archiwach. W jego dorobku badawczym na szczególną uwagę zasługuje książka *Miłość nauki i pragnienie Boga*, której tłumaczenie oferuje nam Wydawnictwo Benedyktynów z Tyńca.

Znaczenie tej książki wynika z jej treści, którą jest szeroko rozumiana „kultura monastyczna”. Powszechnie wiadomo, że monastycyzm odegrał ważną rolę w ukształtowaniu się nowoczesnej Europy, ale stwierdzenie to bywa na ogół uzasadniane odwołaniem się do kilku drugorzędnych faktów. Przypisuje się więc mnichom uformowanie rolnictwa europejskiego, zakładanie szkół, przepisywanie ksiąg, zakładanie bibliotek. Są to oczywiście ważne fakty, które mają swoje uzasadnienie historyczne, ale mówiąc o nich, rzadko zauważa się, z czego one wyrastają i jakie miały uzasadnienie. Właśnie na ten drugi problem zwraca uwagę J. Leclercq, wykazując, że dzieła monastyczne, które zmieniały oblicze Europy wyrastały z dwóch źródeł, którymi były „kult” i „kultura”. Ich przyjęcie w organicznej syntezie doprowadziło do ukształtowania się „kultury monastycznej”. Mówiąc szerzej, źródłami tej kultury były: celebrowanie liturgiczne, czytanie Pisma świętego (szeroko rozumiane), gorliwość duchowo-ascetyczna oraz rozwijanie „nauk wyzwolonych”. Między innymi na tym tle rozwinęła się – co jest decydujące z punktu widzenia kulturowego – literatura, teologia monastyczna, stanowiąca ważny nurt w teologii średniowiecznej, oraz wszechstronna sztuka, której własnym miejscem powstania była liturgia, stanowiąca dla niej jakby przestrzeń życiową.

Książka J. Leclercq’a stanowi niezwykle ważny wkład do poznania genezy oraz tożsamości kultury chrześcijańskiej i europejskiej. Lektura tej książki może być wspaniałym przeżyciem poznawczym i intelektualnym dla zainteresowanych teologią i kulturą średniowiecza oraz źródłem wielu inspiracji dla refleksji nad naszą współczesnością.

Ks. Janusz Królikowski